

L'escàndol de la nova comissió de garantia del dret d'accés a la informació pública

La llei 19/2014 de Transparència, Accés a la Informació i Bon Govern es troba en procés de desplegament d'ençà que fou aprovada, el desembre passat. El mes de juny ja hauria de ser aplicable a la Generalitat de Catalunya i a final d'any en l'àmbit de totes les administracions catalanes. Un dels instruments estrella d'aquesta llei és la Comissió de Garantia del Dret d'Accés a la Informació Pública, que té la missió de vetllar pel compliment de l'efectiu dret d'accés a la informació de les administracions catalanes i de resoldre, per la via de la mediació, les peticions d'accés rebutjades per aquestes. La nova comissió és una darrera instància no judicial i gratuïta per a resoldre problemes jurídics i pràctics derivats del no accés. Aquesta tasca, amb anterioritat a la nova llei, havia estat desenvolupada per diversos agents, com ara el Síndic de Greuges o l'Oficina Antifrau, però sobretot per la Comissió d'Accés, Avaluació i Tria Documental. Aquesta darrera, òrgan col·legiat format per arxivers, juristes, historiadors i més perfils professionals, ha bastit des del 2001 una estructura de taules que ha permès de regular el dret efectiu a l'accés a la documentació pública amb força èxit. Atenent aquest precedent, la nova llei de transparència acull un seguit d'articles en què es demostra que ja no n'hi ha prou amb la mera publicitat activa de la informació pública, sinó que cal dotar de recursos les administracions catalanes en matèria de gestió documental i arxius que permetin una transparència a fons. Això vol dir disposar d'un sistema que garanteixi que totes les dades, informació i documentació pública puguin ser a l'abast ciutadà i que tinguin un origen cert i autèntic. D'aquesta manera, és a dir, reorganitzant com cal el back-office de les administracions, dotarem de més eficàcia la posada en disposició pública de la informació. Aquesta proposta de transparència a fons és una de les innovacions més interessants de la nova llei en relació amb la llei espanyola i a lleis d'abast europeu. La nova llei basteix una autèntica via catalana cap a la transparència que ningú no havia explorat fora d'aquest país. En això també som singulars.

Tanmateix, aquesta setmana hem assistit a un veritable escàndol al Parlament de Catalunya. La designació dels cinc candidats que preveu la llei ha estat envoltada de moltíssims dubtes entorn de dos aspectes: la idoneïtat i l'acompliment estricte de la llei. Convé recordar que l'article 40.3 de la llei diu que 'els membres de la Comissió han d'ésser juristes especialistes en dret públic i tècnics en matèria d'arxius o gestió documental, elegits entre experts de competència i prestigi reconeguts i amb més de deu anys d'experiència professional.' La llei, per tant, preveu un perfil expert i no polític per als membres d'aquesta comissió, i que combini el domini en dret públic i en matèria d'arxius i gestió documental. Malauradament, la tria dels candidats ha seguit un procediment ben peculiar i poc transparent. Un acord previ entre CIU, ERC, PSC i PP ha permès que, seguint la llei d'Hont, es repartissin la possibilitat de presentar candidats. CIU n'ha presentats dos i la resta un cada un. Això ha fet que els altres partits no haguessin pogut presentar cap candidat i que la tria fos polititzada des de bon principi. Entre els candidats s'ha manifestat, a més, una manca absoluta de coneixement, formació i expertesa professional en matèria d'arxius i gestió documental. D'aquesta manera la tria neix coixa perquè no s'acompleix de manera flagrant una de les exigències de l'article 40.3. Una tupinada, en dirien alguns. Els partits es donen la culpa els uns als altres per haver oblidat o passat per alt la necessitat d'incorporar en una ràtio proporcionada algun arxiver. Però no únicament hi ha una manca específica de coneixement en matèria d'arxius sinó que hem hagut d'assistir a certes frivoltats incòmodes i desagradables entre els candidats.

Si repassem el 'hearing' dels candidats del 28 d'abril proppassat, fet a la Comissió d'Afers Institucionals, veurem com la primera candidata interpel·lada manifesta obertament que ella no és experta en arxius i gestió de documents, tot i que en coneix el funcionament i les funcions com a usuària. La segona candidata manifesta saber 'què és un document', però que no és experta en arxius, tot i que diu que sap quina feina fan els 'registradors' (!?). El tercer

candidat també manifesta no ser expert en arxius i gestió documental. El quart candidat diu que coneix el sector i que fins i tot va ser docent d'algun màster d'arxivística fent classes a arxivers... però de dret. El cinquè candidat exposa de manera ben trista els llocs comuns i els prejudicis al voltant de la mala gestió documental a l'administració de justícia: muntanyes d'expedients i papers menjats per rates a l'arxiu. Una falta de respecte professional trist. En definitiva, s'evidencia una claríssima mancança de criteri en matèria d'arxius, mancança de formació específica fins i tot pel que fa a la llei d'arxius o en doctrina de la CNAATD (ningú, ni per elegància, en fa menció), i prejudicis totalment inapropiats tenint en compte que aquesta comissió haurà d'avaluar en alguns casos si el problema del dret d'accés obeeix a l'incompliment dels articles 5.2, 5.4 i 19.3 de la llei de transparència. Vivim, per tant un 'hearing' esperpèntic.

Malgrat aquesta situació tan patètica, els parlamentaris tiren pel dret i en el ple del dia 30 tornen a manifestar dubtes i inconsistències en la tria, prenent consciència que l'han ben espifiada. Tanmateix, som aquí, uns quants dies després, amb una comissió de cinc membres juristes que no podran complir les seves obligacions per l'incompliment palès de la llei. Com a juristes, se'n deuen haver adonat. Els parlamentaris també. Però és millor tirar endavant ni que sigui a costa de menysprear un col·lectiu professional, de menysprear la llei de transparència, d'incomplir l'article i el seu esperit i veure què passa d'aquí endavant. Provisionalitat. Improvisació. I la demostració una vegada més que es volen canviar les coses per no canviar-les gens. Es vol reinventar una roda que ja havia inventat la CNAATD i menystenir els arxivers que hem fet front a l'accés efectiu a la informació pública des de sempre, sense recolzament jurídic i amb criteri tècnic i sense provocar escàndols. Essent efectius. El parlament tira pel dret i, mentrestant, el Departament de Cultura de la Generalitat, responsable del sistema d'arxius de Catalunya, abdica a l'hora d'evitar aquestes incongruències amb el Departament de Governació. Ja fa temps que els arxius haurien de ser fora dels departaments de Cultura. Entre uns i altres ens aturen i ens fan molt de mal. Un país també pot avaluar l'estat de la seva democràcia pel respecte que es dona als arxius. Mireu Anglaterra, els Països Baixos, Dinamarca, Nova Zelanda, Austràlia, i compareu-ho amb el paper ben trist que hem de fer aquí.

Reclamem al parlament de retornar a l'esperit inicial de la llei de transparència perquè tots plegats hi recuperem la confiança. Els arxivers – gestors de documents l'hem perduda d'arrel. I és ben lamentable, perquè al final sempre ens acaben necessitant.

Joan Soler Jiménez, president de l'Associació d'Arxivers-Gestors de Documents de Catalunya

5 maig 2015

Una notícia de VilaWeb.com
Edició GENERAL
<http://www.vilaweb.cat>
[Enllaç permanent](#)